

੧੬

NO.

DATE

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

ਮਾਹਿਮਾ

ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਕੀ

ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ

ਮੈਲ ਖੋਈ, ਕੋਟਿਅ ਹਰੇ

ਨਿਰਮਲ ਭਏ ਚੀਤਾ

ਬੀਤ ਰਾਗ ਸੁਮਣੀ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ
ਜੋਗੀਰਾਜ ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਵਿੰਡੇ ਵਾਲੇ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

kirpal.singh.chand

ਸੰਤ ਇੰਦ੍ਰਸਿੰਘ ਜੀ

ਸੰਤ (ਸੇਠ) ਫੂਲਾਸਿੰਘ ਜੀ

ਚੰਗਮਈ ਵਾਲੇ

ਬੈਕੋਕ ਵਾਲੇ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨਜਵਰ ਬਾਬਾ ਰੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਚੁਪ) ਸੇਖਵ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਠ ਸੰਤ ਪਿਥਾਠ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਠ ਸਿੰਘ ਜੀ

ੴ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਸੋਈ ਤਾਂਬਾ ਰੰਗ ਸੰਗ ਜਿਓਂ ਕੈਹਾਂ ਹੋਈ ।

ਸੋਈ ਤਾਂਬਾ ਜਿਸਤ ਮਿਲ ਪਿੱਤਲ ਅਵਿਲੋਈ ।

ਸੋਈ ਸੀਸੇ ਸੰਗਤੀ, ਭੰਗਾਰ ਭਲੋਈ ।

ਤਾਂਬਾ ਪਾਰਸ ਪਰਸਿਆ ਹੋਇ ਕੰਚਨ ਸੋਈ ।

ਸੋਈ ਤਾਂਬਾ ਭਸਮ ਹੋਇ, ਅਭਿਖਧ ਕੀਓ ਭੋਈ ।

ਆਪੇ ਆਪ ਵਰਤਦਾ ਸੰਗਤ ਗੁਨ ਹੋਈ ।

ਉਪਰੋਕਤ ਪਉੜੀ ਵਿਚੋਂ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਤਾਂਬਾ ਜੇ ਕਲੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਤਾਂ ਕੈਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਜਿਸਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿੱਤਲ

ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤਾਂਬਾ ਸੀਸੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭੰਗਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਪਰ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਜੇ ਤਾਂਬੇ ਨੂੰ ਕਦੀ ਪਾਰਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋ ਜਾਵੇ

ਤਾਂ ਸੋਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਕਦੀ ਤਾਂਬੇ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਕ

ਬਹੁਮੁਲੀ ਦਵਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਾਂਬੇ ਨੂੰ ਜਿਸਤਗਾਂ

ਦੀ ਸੰਗਤ ਪਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ

ਇਹੀ ਹਾਲ 'ਮਨਖ ਦੇ ਮਨਯੋ' ਜਿਸਤਗਾਂ ਦੀ ਇਹਨੂੰ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ

ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੰਗਤ ਇਸ ਪਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ :-

ਗੰਗਾ ਕੇ ਸੰਗ ਸਲਿਤਾ ਬਿਗਾਹੀ । ਸੋ ਸਲਤਾ ਗੰਗਾ ਹੋਇ ਨਿਬਾਹੀ ॥

ਬਿਗਾਹਿਓ ਕਬੀਰਾ ਰਾਮ ਦਹਾਈ । ਸਾਚੁ ਭਇਓ ਅਨੁ ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਈ ॥

ਚੰਦਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਰਵਰ ਬਿਗਾਹਿਓ । ਸੋ ਤਰਵਰ ਚੰਦਨ ਹੋਇ ਨਿਬਾਹਿਓ ॥

ਪਾਰਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਾਂਬਾ ਬਿਗਾਹਿਓ । ਸੋ ਤਾਂਬਾ ਕੰਚਨ ਹੋਇ ਨਿਬਾਹਿਓ ॥

ਸੰਤਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਕਬੀਰਾ ਬਿਗਾਹਿਓ । ਸੋ ਕਬੀਰਾ ਰਾਮੈ ਹੋਇ ਨਿਬਾਹਿਓ ।

ਨਦੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਗੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਵਹਿੰਦੀ ਵਹਿੰਦੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗੰਗਾ

ਜੈਸੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਦੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰੇ ਉਸ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ

ਗੰਦਾ ਜਲ ਵੀ ਗੰਗਾ ਜਲ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ, ਸਾਰੇ ਉਸ ਜਲ ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਜਲ

ਕਰਕੇ ਸਤਿਕਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਲ ਸਮਝਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ

ਇਹ ਸਿਰਫ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਫਲ ਹੈ । ਗੰਦੇ ਜਲ ਨੂੰ
ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਉਹ ਵੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਗਿਆ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ
ਤਰਵਰ ਚੰਦਨ ਦੇ ਤਰਵਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਤਿਆਗ ਕੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ
ਵਸਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਚੰਦਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਚੰਦਨ ਦੀ
ਸੁਗੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦੀ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

ਉਇ ਭੀ ਚੰਦਨ ਹੋਇ ਰਹੇ ਬਸੇ ਜੁ ਚੰਦਨ ਪਾਸਿ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਸੋਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੂਜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਚੰਗੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਚੰਗੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ
ਭੈੜੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੁਭਾਵ ਦੀ
ਕੁਝ ਐਸੀ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੰਮ ਲਗਾਤਾਰ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਕੰਮ
ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਸਾਧਾਂ ਦੀ
ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਵੇਖਕੇ ਖੁਦ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ
ਗਾਹ ਧਾਰਕੇ ਗਰਮੰਤ ਲੈ ਕੇ ਜਪਣ ਲਗ ਪਏ ਅਤੇ ਨਾਮ ਅਥਵਾ ਸੁਮੰਤੁ ਗੁਮਤ੍ਰੀ
ਜਪਦੇ ਜਪਦੇ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਿਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :-

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲ ਭਇਆ ਜੈਸੇ ਗੰਗਾ ਨੀਰੁ ।

ਪਾਛੈ ਲਾਗੋ ਹਰਿ ਫਿਰੈ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਕਬੀਰ ॥

ਕਈ ਸਿਆਲੇ ਆਦਮੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਢਾਲੀਏ
ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਸਰਤ ਦਾ ਖਲੋਲਾ ਬਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਜੇ ਸੇਰ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਢਾਲੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸੇਰ ਦੀ ਸਕਲ ਦਾ ਖਲੋਲਾ ਸਾਡੇ
ਸਾਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਢਾਲੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਦੀ
ਸਕਲ ਵਾਲਾ ਖਲੋਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ ਜਾਂ ਦੇਵਤੇ ਦੀ
ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਢਾਲੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਦੇਵੀ ਜਾਂ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਸਕਲ ਵਾਲੀ
ਮੂਰਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਹੜੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਲਾਇਆ
ਜਾਏ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਕਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੇਤੇ ਦਾ ਪਰਮਾਣੁ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੇਤਾ ਜੇ ਕਿਸੇ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਘਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਸਨੂੰ ਅੱਲਾ ਅੱਲਾ ਦੀ ਹਟ
ਲਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਖਦਾ ਸਿਖਦਾ ਤੇਤਾ ਅੱਲਾ ਅੱਲਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਉਹੀ ਤੇਤਾ ਜੇ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਅਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ
ਤੇਤੇ ਨੂੰ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਹਿੰਦਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਪਿਛੋਂ
ਉਹੀ ਤੇਤਾ ਰਾਮ ਰਾਮ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਮਨ ਵੀ ਇਕ
ਤੇਤੇ ਵਾਂਗੂ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸਨੂੰ ਸੰਗਤ ਮਿਲੇਗੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਸੁਭਾਉ ਬਣ ਜਾਏਗਾ

ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਪੰਖੀ ਭਟਿਓ ਉਡਿ ਉਡਿ ਦਹ ਦਿਸੁ ਜਾਇ ।
ਜੇ ਜੈਸੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲੈ ਸੇ ਤੈਸੇ ਫਲ ਯਾਇ ॥

ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏ ਕਿ ਮਨੁਖ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਿਸ ਪਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਸੰਗਤ ਚੰਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਮੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਸੰਗਤ ਵੀ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੁਆਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਵੇਸਵਾ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਇਤਿਆਦਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਉਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਇਕ ਸਾਖੀ ਸੁਣੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਗਰ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਆਦਮੀ ਟਿਕੱਠੇ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ । ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਵੇਸਵਾ ਕੋਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਕ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਟਿਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿਥੋਂ ਨਿਖੜਦੇ ਸਨ । ਇਕ ਦਿਨ ਆਦਮੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਵੇਸਵਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਨਾ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਵੇਸਵਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਥੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਓ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਮਿਟੀ ਖੌਰੋਚਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਖੌਰੋਚਦਿਆਂ ਖੌਰੋਚਦਿਆਂ ਉਸਦੀ ਉਂਗਲ ਜ਼ਮੀਨ ਅੰਦਰ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਲਗੀ ।

ਨਾਲਚ ਵਸ ਜਾਨ ਕਰਕੇ ਉਹ ਭਾਂਡਾ ਬਾਹਰ ਕਢਿਆ । ਉਸ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਮੋਹਰ ਅਤੇ ਕਈ ਕੋਟਿਲੇ ਪਾਪਤ ਹੋਏ । ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਆਦਮੀ ਵੀ ਲੜਖੜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ । ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਕੰਡਾ ਚੁਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਟੁਰਨ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ । ਜਦੋਂ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਵੇਸਵਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਟਿਕਚਰ ਕਹਿ ਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਤੂੰ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੰਡਾ ਚੁਭਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵੇਸਵਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਮੋਹਰ ਮਿਲੀ ਹੈ । ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਕਾ ਨਦਿਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਸਾਧ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਗਲ ਸੁਣਾਈ । ਸਾਧ ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਉਸਨੇ ਕਹਿਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਸੁਣੀ ਮਿਲਣੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਇਥੇ ਰੋਜ਼ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸੁਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੂਜੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ

ਉਹ ਸਾਰਾ ਤਾਂਡ ਮੋਹਰਾਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣਾ

ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਵੇਸਵਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ
ਕੋਇਲੇ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੋਹਰ ਜਿਹੜੀ ਬਚੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਇਸ
ਨਈ ਬਚੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਸੀ / ਸਾਧ ਦਾ ਇਹ ਉਤਰ ਸੁਣਕੇ
ਉਹ ਸਾਧ ਦੇ ਚਿਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿਪਿਆ ਅਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਭਰਮ ਕੱਢ ਕੇ ਨਿਸਚਿੰਤ
ਹੋ ਗਿਆ ਇਸੇ ਨਈ ਕਬੀਰ ਜੀ ਲਿਖ ਦੇ ਹਨ

“ਕਬੀਰ ਸੰਗਤਿ ਕਰੀਅੈ ਸਾਧ ਕੀ ਅੰਤਿ ਕਰੈ ਨਿਰਘਾਹ”

ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਧਾਰਦੀ
ਹੈ ਅਤੇ ਵੇਸਵਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਖਰਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮਾਹੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜ਼ਮਾ ਖੇਡਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ / ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ / ਚੋਰੀ ਕਰਨ
ਅਤੇ ਜ਼ਮਾ ਖੇਡਣ ਦੋਵੇਂ ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹਨ / ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਰਮ ਸਾਡਾ
ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਗਾੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ / ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਖੇਦਿਯਤੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲੋਕ ਵਿਚ ਵੀ ਸੋਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ

ਸੁਰਾਬੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭੈੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਜੋ ਸੁਰਾਬ ਪੀਣ
ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਵੀ ਬਰਬਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ / ਸੁਰਾਬੀ
ਆਦਮੀ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਕਈ ਮੈਸੀਆਂ ਅਸੋਗ ਗਲਾਂ ਕਰ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ

ਮੁਰਖ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ / ਮੁਰਖ ਦੇ ਬਾਰੇ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਛੱਡ, ਉਤਰ ਪਵੈ, ਆਗੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕਰ ਜਾਣੈ ।
ਬੇੜੇ ਵਿਚ ਬਹਾਨੀਅੈ, ਕੰਦ ਪਵੈ ਵੀਹਣ ਧਿੜਾਣੈ ।
ਸੁਘੜਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿੰਠੀਆਂ, ਬੋਲ ਵਿਗਾੜ ਉਘਾੜ ਵਖਾਣੈ ।
ਸੁਘੜਾਂ ਮੁਰਖ ਜਾਣਦਾ, ਆਪ ਸੁਘੜ ਗੁਇ ਵਿਰਤੀ ਹਾਣੈ ।
ਦਿਹ ਨੇ ਰਾਤ ਵਖਾਣਦਾ, ਚਾਮ ਚੜ੍ਹਕ ਜਿਵੇਂ ਟਾਨਾਣੈ ।
ਗੁਰਮਤਿ ਮੁਰਖ ਚਿਤ ਨ ਆਣੈ ॥

ਇਸੇ ਨਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਮੁਰਖ ਨਾਲ ਚੰਗੇਰੀ ਚੁੱਪ

ਅਥਵਾ

ਮੁਰਖੈ ਨਾਲਿ ਨ ਲੁਝੀਅੈ

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਮਖ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਿੰਦਕ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਿੰਦਕ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :-

ਥਰਹਰ ਕੰਧੈ ਨਰਕ ਜਮ ਸੁਣ ਨਿੰਦਕ ਢੰਗੈ ।
ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੁਰ ਨਿੰਦ ਕੁਢੰਗੈ ॥

ਅਥਵਾ

ਨਿੰਦਕ ਨਾਮ ਵਿਹਲਿਆ ਮਤਿਸੰਗ ਨ ਭਾਵੈ ।
ਅੰਨਾ ਆਗੂ ਜੇ ਥੀਅੈ ਸਭ ਸਾਥ ਮਹਾਵੈ ॥

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :-

ਕਬੀਰ ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਜੀਅੈ ਦੁਰੰਗਿ ਜਾਈਅੈ ਭਾਗਿ ।
ਬਾਸਨੁ ਕਾਰੇ ਪਰਸੀਅੈ ਤਉ ਕਛੁ ਲਾਗੈ ਦਾਗੁ ॥

ਅਥਵਾ

ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਜੀਅੈ ਜਾਤੇ ਹੋਇ ਬਿਨਾਹੁ

ਜਿਸ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ
ਉਹ ਸੰਗਤ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਤਿਆਗਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਕਤ ਦਾ
ਸੰਗ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਅਥਵਾ ਵੀਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਏ
ਤਾਂ ਸਭ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਸੇਸਟ ਅਤੇ ਉਤਮ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ
ਹੀ ਚੋਣਵੇਗੀ । ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ

ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਚੰਗਾ ਸੀ ਲਖ ਜੁਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੇਸਟ ਜੁਨ -
ਮਨੁਖ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ
ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤ ਕਮਾਈ ।
ਤਬ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪਾਈ ॥

ਅਥਵਾ

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ । ਕਈ ਜਨਮ ਗਾਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ।
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਥੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ । ਕਈ ਜਨਮ ਹੋਵਰ ਬਿਖ ਜੋਇਓ ॥੧॥
ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ । ਚਿਹੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ ॥

ਕਬੀਰ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਦਲੰਭ ਹੈ ਹੋਇ ਨ ਥਾਵੈ ਥਾਹ ।

ਜਿਉ ਬਨ ਫਲ ਪਾਕੇ ਭਇ ਗਿਰਾਹਿ ਬਹੁਰਿ ਨ ਲਾਗਹਿ ਤਾਰ ॥

ਇਸ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਗਤ ਸਦਾ ਚੰਗੀ ਰਖਣੀ
ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਅਤੇ ਸਚੀ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਭਈ ਪਹਾਪਤਿ ਮਾਨਖ ਦੇਹੁਰੀਆ । ਹੋਇੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀਇਹੁ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ
ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ । ਮਿਲੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭਜ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ।

ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸਾਖੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ :-

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਸੇਠ ਆਦਮੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨਗਰ ਕਿਸੇ ਵਿਹਾਰ
ਵਾਸਤੇ ਗਿਆ ਸੀ । ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕੰਮ
ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਜਲਦੀ ਘਰ ਪਹੁੰਚੋ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਲਈ
ਅਜ ਵਰਗੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸਨ । ਉਸ ਸੇਠ ਨੇ ਸਾਮਾਨ ਵਾਸਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ
ਅਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਟੁਰ ਪਿਆ । ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਖ ਸੀ । ਗਾਹ ਵਿਚ
ਉਸ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਿਖ ਨੇ ਸੇਠ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਰਬ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲ ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਾ
ਜਾਂ ਮੈਥੋਂ ਸੁਣ । ਸੇਠ ਨੇ ਆਖਿਆ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਸੁਣਾ । ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਿਖ
ਸੇਠ ਨੂੰ ਗਾਹ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾਣ ਲਗਾ ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਟੁਰਦੇ ਗਏ ।
ਸੇਠ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਉਸ ਸਿਖ ਨੇ ਸੇਠ ਨੂੰ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ
ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਜਾਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜ ਤੋਂ ਅਠਵੇਂ ਦਿਨ
ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਰਾਜ
ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਇਸ ਇਕ ਘੜੀ ਦੇ ਸਤਸੰਗ ਦਾ ਫਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਾਂ
ਪਿਛੋਂ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਣਾ ਸੰਗ ਲੈਣਾ ਅਗੋਂ ਗੁਰੂ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ ।
ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਸਿਖ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ।

ਠੀਕ ਅਠਵੇਂ ਦਿਨ ਉਹ ਸੇਠ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ । ਜਮ ਦੇ ਦੂਤ
ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਕੁੱਟਦੇ ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਲੈ ਗਏ । ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੇ
ਉਸਦਾ ਖਾਤਾ ਵੇਖਿਆ । ਸਾਰੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਘੜੀ ਸਤਸੰਗ ਦੀ ਸੀ
ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ " ਮੈਂ ਪਾਪੀ ਤੇਰੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ
ਇਕ ਘੜੀ ਸਤਸੰਗ ਦਿ ਨਿਕਲੀ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਘੜੀ ਵਾਸਤੇ
ਸਚਖੰਡ ਦਾ ਦਰਸਨ ਮਿਲਣਾ ਹੈ । ਦਸ ਇਹ ਫਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ
ਅਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗ ਕੇ ਪਿਛੋਂ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦੀ "

ਧਰਮ ਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਕੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਿਖ ਦਾ ਬਚਨ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ
 ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਪਣੇ ਸਤ ਸੰਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪਹਿਲੋਂ ਮੰਗ ਲਿਆ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ
 ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਮਦੁਤ ਉਸਨੂੰ ਸਚ ਖੰਡ ਵਲ ਲੈ ਟਰੇ। ਜਦੋਂ ਸਚ ਖੰਡ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ
 ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਜਮਦੁਤਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਡਰਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਕ
 ਘੜੀ ਬਿਤਾ ਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਇਥੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੀਂ। ਜਮਦੁਤ ਉਥੇ ਰੁਕ ਗਏ
 ਅਤੇ ਉਹ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਚ ਖੰਡ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਇਲ ਸਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ
 ਪਰ ਇਲ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਦਾ ਤੈ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਸਮਾ ਪੁਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ
 ਵਾਪਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਲ ਜਾਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਉਸੇ ਸਿਖ ਦੌਰਸਨ ਹੋਏ।
 ਰੋਂਦਿਆਂ ਰੋਂਦਿਆਂ ਉਸ ਸਿਖ ਨੇ ਸਾਰੀ ਆਪ ਬੀਤੀ ਸੁਣਾਈ। ਸਿਖ ਨੇ ਉਸਨੂੰ
 ਧੀਰਜ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨ ਨਿਕਲੀਂ ਇਥੇ ਹੀ
 ਸਚ ਖੰਡ ਦਾ ਰਸ ਮਾਲ। ਜਮਦੁਤ ਤੈਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ
 ਉਹ ਉਡੀਕ ਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਰਾਜ
 ਵਲੋਂ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ

ਜਹ ਸਾਧ ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਨੁ ਕੀਰਤਨੁ ਨਾਨਕ ਨੀਤ ।

ਟਾਹਿੰ ਟਾਹਿੰ ਟਾਹਿੰ ਟਾਹਿੰ ਨਿਕਟਿ ਨ ਜਾਈਅਹੁ ਦਤ ॥

ਉਸ ਸਿਖ ਦਾ ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਸਖ ਮਾਲਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ
 ਜਮਦੁਤ ਉਡੀਕ ਉਡੀਕ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ।

ਇਸ ਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਿਖ ਅਥਵਾ ਸਾਧ
 ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਇਕ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਵਿਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ
 ਇਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
 ਕਬੀਰ ਸੰਗਤ ਕਰੀਅੋ ਸਾਧਕੀ ਅੰਤਿ ਕਰੈ ਨਿਰਥਾਹ ।

ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਪਹਿਲੋਂ ਡਾਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਰਾਹ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟ ਲੈਂਦੇ
 ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਸਾਧ ਲੰਘਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਣੇ
 ਸੁਤਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਪੜੇ
 ਲਾਹੁਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਧਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀਆਂ
 ਲਈ ਇਹ ਧੰਧਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕੀ ਉਹ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤੇਰੇ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੇ ?
 ਸਾਧਾਂ ਨੇ ਦਰਖਤਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬਾਲਮੀਕੀਆਂ ਪਛੁਣ
 ਗਏ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਬੰਧੀ ਨੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਸਹਾਈ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਮੀ
 ਨ ਤਹੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਜਲਨਿਪਿਤ ਲੋਕ ਸਤ ਬਨਿਤਾ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਧਰਿਆ

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਘਰ ਵਿਚ ਪੁੱਛਣ ਘੱਲਿਆ ਅੰਤ ਕਾਲ ਹੈ ਕੋਇ ਅਸਾਨੁ
 ਕੇਤਮਤਾ ਚਉਖੇਲੀਐ ਕੋਇ ਨ ਬੋਲੀ ਕਰਦੇ ਝਾਤੁ
 ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਘਰੇ ਕੋਰਾ ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਸਾਧਾਂ ਕੋਲ ਆਏ । ਸਾਧਿਆਂ
 ਨੂੰ ਦਰਖਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਖੋਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਏ । ਅਪਣੇ
 ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਖਿਮ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਕਹਿਆ

ਕਹਾ ਕਹਉ ਮੈ ਅਪਣੀ ਕਰਨੀ, ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਜਨਮ ਗਵਾਇਓ ।
 ਕਹਿ ਨਾਨਕ ਸਭ ਅਭਿਗਨ ਮੈ ਮੈ, ਰਾਖਿਲੇਹ ਸੋਰਨਾਇਓ ॥
 ਜਦੋਂ ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਏ ਅਤੇ ਅਧੀਨਗੀ ਸਹਿਤ ਅਰਜੋਈਆਂ
 ਕਰਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਦਇਆ ਆਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਧ ਨੇ
 ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਿੱਤਾ । ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਿਰ ਬਾਲਮੀਕ
 ਜੀ ਨੇ ਉਥੇ ਹੀ ਬਹਿ ਕੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਤਪ ਕੀਤਾ । ਤਪ ਵੀ ਐਸਾ ਭਾਰੀ ਕੀਤਾ
 ਕਿ ਅਪਣੇ ਤਨ ਦੀ ਸੂਤ ਬੂਝ ਵੀ ਭੁਲ ਗਏ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਤਇਆ ਮਨਿ ਉਦਮੁ ਨਾਮੁ ਰਤਨ ਜਸੁ ਗਾਈ ।
 ਮਿਟਿ ਗਈ ਚਿੰਤਾ ਸਿਮਰਿ ਅਨੰਤਾ ਸਾਗਰੁ ਤਹਿਆ ਭਾਈ ॥
 ਫਿਰ ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਤੇ ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ
 ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਤੋਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ (10,000) ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ
 ਰਾਮਾਇਣ ਲਿਖ ਛੱਡੀ ।

ਚੰਦਨ ਦਾ ਬ੍ਰਿਛ ਤਾਂ ਮਿਰਛ ਲਾਗਲੇ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧਿਤ ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ । ਪਾਰਸ ਦੁੱਧੀਆਂ ਕਈ ਧਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀ
 ਛੋਹ ਨਾਲ ਸੋਨਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਧਾਤ ਨੂੰ ਪਾਰਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾ
 ਸਕਦਾ ਪਰ ਸਾਧ ਕਈ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਪਾਰਸ ਔਰ ਸੰਤ ਮੈਂ ਬੜੇ ਅੰਤਰੇ ਜਾਨ ।

ਵੇ ਲੋਹਾ ਕੰਚਨ ਕਰੇ ਵੇ ਕੰਠਹ ਆਪ ਸਮਾਨ ॥

ਪਿਛਲੇ ਜਿਨ੍ਹੇ ਵੀ ਭਗਤ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੋਂ ਜਰੂਰ ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਸੇ ਸਾਧੂ ਦੀ
 ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਧੂ ਸੁਭਾ ਸਨ
 ਪਰ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਨਾਮ ਦੀ ਰੰਗਤ ਨਹੀਂ ਚੜੀ । ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ ਭਾਵੇਂ ਚੌਵੀ (੧੫) ਸਾਲ
 ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਜਮੇਰ ਜਾ ਕੇ ਸੂਫੀ ਚਿਸਤੀ ਸਾਹਿਬ
 ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਦਿਲ ਦੀ ਭਤਕਨ ਨ ਮੁਕੀ

ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਵੀ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ
ਅਜਮਲ ਪਾਪੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬਹੁਤ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ
ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਖੰਡਨ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰਗਵਿਚ ਵਾਸ ਪਾਇਆ ।
ਗਨਿਕ ਪਾਪਣ ਜਿੰਦੇ ਬਾਬਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਗਲਿ ਹਾਰੁ ਪੈਰੇਤੁ'
ਉਹ ਵੀ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਪਾਰ ਹੋ ਗਈ । ਸਰਦਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਬੜੇ ਵਿਸਥੀ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਸਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਉੱਚੇ ਸਾਧ ਬਣ ਗਏ । ਸੰਤ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਪਹਿਲੇ ਵੱਡੇ ਚੌਰ ਡਾਕੂ ਸਨ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਉਚਕੋਟੀ ਦੇ ਸੰਤ ਬਣ ਗਏ

ਜੇਦੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਨੂੰ ਸੁਫਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ
ਸਾਧ ਕੌਸਾ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂ ਜੋ

ਅੰਧੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ

ਅਥਵਾ

ਅੰਧੇ ਕੈ ਰਾਹਿ ਦਸਿਆ ਅੰਧਾ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਇ ।

ਹੋਇ ਸੁਜਾਖਾ ਨਾਨਕ ਸੋ ਕਿਉਂ ਉਭਰਿ ਪਾਇ ॥

ਅਥਵਾ

ਗੁਰੂ ਸਦਾਏ ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧ ਕਿਸ ਉਰੁ ਮਾਹਗਿ ਪਾਏ ।

ਇਹ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭੁਟ ਤਿਖਿਆ ਜੀ ਕਈਆਂ ਸਾਧਿਆਂ ਸੰਤਾਂ
ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਦੇਖ ਬੈਠੇ ਸਨ । ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਗਹਿਓ ਸੰਤ ਹਉ ਟੋਲਿ ਸਾਧ ਬਹੁਤੇਰੇ ਡਿਠੇ ॥

ਸੰਨਿਆਸੀ ਤਪਸੀਆਹੁ ਮਖਹੁ ਦੇ ਪੰਡਿਤ ਮਿਠੇ ॥

ਬਰਸੁ ਏਕੁ ਹਉ ਫਿਰਿਓ ਕਿਨੈ ਨਾ ਪਰਚਉ ਲਾਸਉ ॥

ਕਹਤਿਅਹੁ ਕਹਤੀ ਸੁਣੀ ਰਹਤ ਕੋ ਖਸੀ ਨ ਆਸਉ ॥

ਜੇ ਇਹੋ ਜੇਹੀ ਗਲ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਧ ਕੌਸਾ ਹੋਵੇ ?

ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਅਰਜ ਹੈ

ਏ ਮਨੁ ਅੰਧਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਖੋਜਿ ਲਹੁ

ਜਿਤੁ ਸੇਵਿਆ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਖੁ ਜਾਇ

ਅੰਧੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਂ ਸਾਧ ਦਾ ਪਤਾ ਕਿਸਤਰਾਂ ਲਗੇਗਾ ?

ਦਿਸਦਾ ਉਤਰ ਹੈ

ਜਿਸੁ ਮਿਲਿਅੈ ਮਨਿ ਹੋਇ ਅਨੰਦੁ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੀਅੈ ।
ਮਨ ਕੀ ਦੁਖਿਧਾ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਹਰਿ ਪਰਮਪਦ ਲਹੀਅੈ ॥

ਅਥਵਾ

ਇਹ ਨੀਮਾਲੀ ਸਾਧ ਕੀ ਜਿਸ ਭੇਟਤ ਤਰੀਅੈ
ਜਮ ਕੰਕਰੁ ਲੇਖਿ ਨ ਆਵਈ ਫਿਰਿ ਬਹੁਤਿ ਨ ਮਰੀਅੈ

ਅਥਵਾ

ਸੰਤ ਰਹਤ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ । ਉਘਾ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ
ਵਰਤਇ ਜਾ ਕੈ ਕੇਵਲ ਨਾਮ । ਅਨਦ ਰੂਪ ਕੀਰਤਨੁ ਬਿਸਾਖੁ ॥
ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰੁ ਜਾ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ । ਪ੍ਰਭ ਅਪੁਨੇ ਬਿਨ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨੈ

ਹੋਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੀ ਨਿਮਾਲੀ ਸਾਧ ਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ
ਹੋਵੇ । ਕਿਉਂਜੋ ਅਪ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜੇਗਾ

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪਰਨ ਸਾਧ ਮਿਲ ਜਾਏ ਅਥਵਾ ਨਿਸਰਾ ਬਝ ਜਾਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿਖ
ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਕਿ ਹਉਮੈ ਤਿਆਗ ਕੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ । ਜੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਹਉਮੈ
ਰਖੇਗਾ ਤਾਂ ਨ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਹੋਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਜੋ

ਕਬੀਰ ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਿਆ ਕਰੈ ਜਉ ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੁਕ ।
ਅੰਧੇ ਏਕ ਨ ਲਾਗਈ ਜਿਉ ਬਾਂਸ ਬਜਾਈਅੈ ਫੁਕ ॥

ਅਥਵਾ

ਕਬੀਰ ਬਾਂਸ ਬਡਾਈ ਬੁਝਿਆ ਇਉ ਮਤ ਡੁਬਹੁ ਕੀਏ ।
ਚੰਦਨ ਕੈ ਨਿਕਟੇ ਬਸੈ ਬਾਂਸ ਸੁਗੰਧੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਇਥੇ ਇਕ ਸਾਖੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :-

ਕਿਸੇ ਸੁਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕ ਤੋਪੜੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਮ ਰਸੀਏ ।
ਸਾਂਤ ਚਿਤ ਸਾਧ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ । ਕਈ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਤਸੰਗ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਂਦੇ
ਸਨ । ਇਕਦਿਨ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆ ਕੇ ਹੋ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਹੇ ਸੰਤ ਜੀ ਮੇਰਾ
ਦਿਲ ਅਪ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਅਪ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ
ਦਿਓ ਜੀ । ਸੰਤ ਜੀ ਗੁਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੋਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਅਹੰਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ
ਮਗਰੋਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਵੇਸ ਲਗਾਏਗਾ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨੁ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਠ ਕਰਕੇ
ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਸੰਤ ਜੀ ਅੰਤਜਾਮੀ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ
ਇਸ ਨਵੇਂ ਆਏ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਦਰ ਸੰਦਕ ਵਿਚ ਪਾਸ ਪਏਆ ਹੈ ਉਹ
ਲੈ ਆ । ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਿਆਇਆ ਤਾਂ ਚੇਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਪ ਸੰਤ
ਜੀ ਨੇ ਗੁਪਤ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ

ਇਕ ਪਤਲਾ ਕਾਗਜ਼ ਗੰਦ ਨਾਲ ਚਿਪਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕਾਗਜ਼
 ਬਾਹਰੋਂ ਖਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ। ਜਦੋਂ ਚੇਲਾ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ
 ਉਸ ਬਰਤਣ ਵਿਚ ਉਹ ਪਾਰਸ ਰਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਸ ਇਸ
 ਬਰਤਣ ਨੂੰ ਸੋਨਾ ਬਣਾ ਦੇਗਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਦੂਕ ਵਿਚ ਰਖ ਆ ਅਤੇ ਚਾਈ
 ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦੇ। ਚੇਲੇ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੰਦੂਕ ਵਿਚ ਰਖ ਕੇ ਚਾਈ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।
 ਉਸ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ ਪਰ ਉਸਦੇ
 ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਂਤੀ ਨ ਆਈ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਨੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਮੈਨੂੰ
 ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਈ
 ਇਥੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਸੱਚੇ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜੇ ਸੱਚੇ ਸੰਤ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ
 ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਂਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਜੇ ਇਥੇ ਹੀ ਤੁਸਾਂ ਮੇਰਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਾਂਝਿਆ
 ਤਾਂ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਕੀ ਸਾਂਝ ਹੋਗੇ ਇਥੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ
 ਠੀਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਜਿਨਾ ਕਾ ਅੰਧਲਾ ਚੇਲੇ ਨਾਹੀ ਨਾਉ

ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤੇ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ
 ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਮਨੁ ਕਰਦਾ ਸਾਂ, ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਅਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਥੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ
 ਹੈ। ਹੱਛਾ ਜੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸੇ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਇਕ ਗਲ ਕਰ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਇੰਨੀ
 ਸੰਗਤ ਤੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਥੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਪੁਛ ਲੈ ਸਾਇਦ ਤੇਰੇ
 ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਹੋਵੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਅੰਧਕਾਰ ਦੋਸ਼ ਹੈ
 ਇੰਨੀ ਗਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਚੇਲਾ ਗੱਸੇ ਨਾਲ ਲਾਲ ਪੀਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ
 ਸੰਤ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਨਾਲੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਨਾਲੇ ਦੋਸ਼ ਛਾਉਂਦੇ ਹੋ
 ਤੁਸੀਂ ਪਾਖੰਡੀ ਸੰਤ ਹੋ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਾਦੀ ਇਸਤਰਾਂ ਕਦੀ
 ਅਯੋਗ ਦੋਸ਼ ਛਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੰਤ ਜੀ ਸਾਂਤ ਚਿਤ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੇਲੇ ਨੂੰ
 ਚਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਸ ਅਤੇ ਬਰਤਣ ਲੈ ਆ। ਜਦੋਂ ਬਰਤਣ
 ਲਿਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਰਤਣ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਹੇ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਚੇਲੇ ਨੇ ਗੱਸੇ ਵਿਚ
 ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਪਾਖੰਡੀ ਸੰਤ ਹੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪਾਰਸ ਵੀ ਨਕਲੀ ਹੈ
 ਜੇ ਅਸਲੀ ਪਾਰਸ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਬਰਤਣ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ।
 ਸੰਤ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਸਾਇਦ ਇਸ ਬਰਤਣ ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਹੋਵੇ।
 ਪਾਰਸ ਤੇ ਅਸਲੀ ਹੈ ਜਾਓ ਕੋਈ ਦੁਜਾ ਬਰਤਣ ਲੈ ਆਓ
 ਜਦੋਂ ਦੁਜਾ ਬਰਤਣ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਛੁਕਾਇਆ
 ਉਹ ਬਰਤਣ ਤੁਟ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਬਰਤਣ ਵੇਖ ਕੇ
 ਚੇਲਾ ਬਹੁਤ ਲਜ਼ਤ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹੁਣ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ
 ਹੈ ਨ ਕਿ ਪਾਰਸ ਅਸਲੀ ਹੈ। ਹੱਛਾ ਹੁਣ ਪਹਿਲੇ ਬਰਤਣ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਵੇਖ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਣ ਕਰਕੇ ਉਹ

ਕਾਗਜ਼ ਦਿਸ ਪਿਆ । ਪਾਸ ਦਿਸ ਕਾਗਜ਼ ਰੂਪੀ ਪਰਦੇ

ਕਰਕੇ ਉਸ ਬਰਤਣ ਨੂੰ ਮੋਨੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ । ਜਦੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਨਿਕਾਸਿਆ
ਗਿਆ ਫਿਰ ਪਾਸ ਨਾਲ ਛੁਆਇਆ । ਛੁਆਇਆ ਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਮੋਨੇ ਦਾ
ਬਣ ਗਿਆ । ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਰਾਹੀਂ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾ
ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਅਹੰਕਾਰ ਰੂਪੀ ਪਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਿਕਲ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ
ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਂਤੀ ਆ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ

ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੋ, ਸਨਤ ਦੇਸਿ ਲਿਖਿ ਦਿਓ

ਭਾਂਡੀਗੋ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੇ ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦਰਾਇਓ ॥੩॥

ਭਇਓ ਕਿਰਪਾਲੁ ਸਰਬ ਕੋ ਠਾਕੁਰੁ ਸਗਲੇ ਦੁਖ ਮਿਟਾਇਓ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਗੁਰਿ ਘੋਈ ਤਉ ਦਇਆਰੁ ਬੀਠਲੇ ਪਾਇਓ ॥

ਅਥਵਾ

ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਨਹੀਂ ਸਚ ਪਾਈਏ ।

ਹਉਮੈ ਜਾਇ ਪਰਮ ਪਦ ਪਾਈਏ ॥

ਜਦੋਂ ਚੇਲੇ ਨੇ ਅਪਣੀ ਅਖੀਂ ਫੌਰੇ ਨੂੰ ਮੋਨਾ ਹੋਣਾ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਵਚਨ
ਸੁਣੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਅਹੰਕਾਰ ਟੁੱਟ ਗਿਆ, ਚਿਤ ਨਰਮ ਹੋ ਗਿਆ
ਅਤੇ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਛਾਹਿ ਪਿਆ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਗਾ ਕਿ
ਤੁਮ ਸਮਸਾਰਿ ਨਾਹੀ ਦਇਆਲ ਮੋਹਿ ਸਮਸਾਰਿ ਪਾਪੀ

ਦਿਸ ਲਈ

ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਨੀਆਰੇ

ਅਥਵਾ

ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਹਮ ਤੇ ਬਿਗਰੀ

ਜਦੋਂ ਦੀਨ ਹੋ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਧੀਰਜ ਦਿੱਤੀ

ਅਤੇ ਅਸੀਰਬਾਦ ਦਿੱਤੀ ਫਿਰ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦਿੱਤਾ

ਮਿਟੇ ਅੰਦੇਸਿਆ ਹਾਂ । ਸੰਤ ਉਪਦੇਸਿਆ ਮੇਰੇ ਮਨ ।

ਇਸ ਸਾਖੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਉਮੈ ਤਿਆਗਕੇ

ਅਤੇ ਸੁਧਾ ਧਾਰ ਕੇ

ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ

ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਭ ਕੁਲ ਚਿਧਰੈ । ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਸਾਜਨ ਮੀਤ ਕਟੰਬ ਨਿਸਤਾਰੈ ।
 ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸੋ ਧਨ ਪਾਵੈ । ਜਿਸ ਧਨ ਤੇ ਸਭ ਕੇ ਵਰਸਾਵੈ ।
 ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਰੇ ਸੇਵਾ । ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸੋਭਾ ਸਰਦੇਵਾ ।
 ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਪਾਪ ਪਲਾਇਨ । ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ।
 ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸੂਝ ਬਾਨ ਗੰਮਿ । ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਫਲ ਜਨੰਮ ॥

ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਿਟੇ ਸਭਿ ਰੋਗ

ਸੰਤ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿੰਡ ਚਕਰੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋਗੀਰਾਜ ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਵੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਉਜਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਇਕ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਬਖਾਰ ਹੋ ਗਿਆ । ਹਾਲਤ ਇਥੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਕਿ ਸਾਇਦ ਅੰਤ ਸਮਾ ਆ ਜਾਏ । ਜਿਸਤਰਾਂ ਪੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵੇਰ ਸੰਤ ਚਵੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਹੋ ਜਾਣ ਮਨ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੋਈਆਂ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਇਹ *wireless Telephone* ਸੰਤਾਂ ਚਵੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ । ਸੰਤ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਸਕੇ ਸੇਠ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਰਾਤ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਵਜੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸੇਠ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਚਕਰੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਚਲੇ ਹਾਂ । ਸੰਤ ਜੀ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਸੰਤ ਤੰਡਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਕਰੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ । ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕ ਖੁਹ ਦੇ ਕੋਲ ਬਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਤ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕਿ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਾਕੇ ਉਹਨੂੰ ਦਿਖਾ ਲੈ ਆ । ਜਦੋਂ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਬੜੇ ਉਦਾਸ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਾਨ ਪਹਿਚਾਨ ਤਾਂ ਹੋ ਗੀ ਸੀ ਜਾਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ । ਬੇਹੋਸ਼ ਪਏ ਹੋਏ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਖ ਖੋਲੀ ਪਰ ਬੋਲ ਕੁਝ ਨ ਸਕਿਆ । ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਜੋਰ ਨਾਲ ਅਖਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਚਵੰਡੇ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰ ਖੁਹ ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤੈਨੂੰ ਉਥੇ ਸਦਿਆ ਹੈ । ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾਂ ਸੁਣ ਦਿਆਂ ਸਾਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਕਿਥੇ ਗਈ ਅਤੇ ਬਖਾਰ ਕਿਥੇ ਗਿਆ । ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਟਰਕੇ ਖੁਹ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਲਿ ਪਇਆ

ਅਤੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਾਜੀ ਕਰੋ ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ

ਅਪਣੀ ਹੱਥੀਂ ਟੋਰ ਜਾਓ । ਸੰਤਾਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਆਕਿ ਆਖਿਆ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ

ਤੇਰੀ ਤਾਹੀਕ ਲੰਮੀ ਪਾਇੰਤੀ ਹੈ ਜਾ ਗੁਣ ਅੱਧਾ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਦਧ

ਪਾਕੇ ਕਰੀ ਲੰਮੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੀ । ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਜਿਹੜੇ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇ

ਅਕਦਮ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਲੰਮੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਣ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਏ

ਪਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਪੱਕਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ

ਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪੇ ਹੀ ਲੰਮੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ । ਮੈਸੀ ਕਿਰਪਾ

ਹੋਈ ਕਿ ਲੰਮੀ ਪੀਣਿਆਂ ਸਾਰ ਚੀਤੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰ ਬੁਖਾਰ ਉਤਰ ਗਿਆ

ਉਸਦਾ ਸ੍ਰੀਰ ਬਿਲ ਕਲ ਲਿਰਿਆ ਹੋ ਗਿਆ । ਸਾਰ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਥੇ

ਆਏ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੀਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚੋਜ ਜਗ ਤੋਂ ਲਿਆਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

ਫਿਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਕਰਨ

ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸੰਤ ਜੀ ਫੇਰ ਕਦੀ ਆਖਕੇ ਅਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ

ਸਮੇਤ ਵਾਪਸ ਡੁਸਕੇ ਚਲੇ ਗਏ

ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਲਿਖਿ ਬਾਸੁਰ ਨਖਿਤੁ ਬਿਨਾਸੀ, ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ ਬੇਨਾਧਾ ॥

ਗਿਰਿ ਬਸਧਾ ਜਲ ਪਵਨ ਜਾਇਓ, ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ ॥

ਰਾਜ ਬਿਨਾਸੀ ਤਾਮ ਬਿਨਾਸੀ ਸਾਤਕੁ ਭੀ ਬੇਨਾਧਾ ॥

ਦਿਸਟਮਾਨ ਹੋ ਸਗਲ ਬਿਨਾਸੀ, ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ ॥

ਇਕਦਿਨ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨੇ ਨੇ ਸੰਤ ਚਵੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ

ਮਾਇਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ । ਸੰਤ ਚਵੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਮਾਇਆ

ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਭਰਮ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਮਾਇਆ ਤਾਂ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਤਾ ਪਸੰਦ ਜੀ ਦੀ ਅਮਾਨਤ

ਹੈ । ਮਸਤਾਨੇ ਨੂੰ ਗੱਸਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੱਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਜੋਰ ਨਾਲ ਫੜ ਕੇ ਮੰਜੀ

ਦੀ ਏਢ ਵਿਚ "ਧੱਸ ਦਿੱਤਾ" । ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀਰ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਹਿਜਾ ਸੁਭਾ ਹੀ

ਬਚਨ ਕੀਤਾ "ਜਾ ਓਏ ਖੁਲੀਆ" । ਦਾਸ ਦਾ ਦੁਖ ਨ ਖਵਿ ਸਕੈ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਜੀ ਨੇ ਮੈਸੀ ਖੇਡ ਵਰਤਾਈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਸਰਦਾਈ

ਰਗੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਖ ਕੋਲ ਆ ਖਲੋਤਾ । ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਰਦਾਈ ਤੋਂ

ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਪਰ ਉਹ ਸਿਖ ਪਰੇ ਨ ਹਟਿਆ । ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੱਸੇ ਵਿਚ

ਆਕੇ ਸਰਦਾਈ ਰਗੜਨ ਵਾਲਾ ਡੰਡਾ ਜੋਰ ਦੀ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ । ਡੰਡਾ ਵਜਦਿਆਂ

ਸਾਰ ਉਹ ਸਿਖ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ । ਝੁਟ ਪੁਲੀਸ ਪਹੁੰਚ ਗਈ । ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ

ਖੂਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੋਇਆ । ਸੋਲਾਂ (16) ਸਾਲ ਦੀ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ

ਇਸ ਤਰਾਂ ਸੰਤ ਚਵੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ

ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਖੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ

ਇਕ ਵੇਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਲੇ ਦਰਸਨ ਦਿੱਤੇ । ਉੱਥੇ ਇਕ ਚੁਧਾਰੇ ਵਿਚ ਸੁਭਾਟਿਮਾਨ ਸਨ । ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਪਿੰਡ ਫਿਲੋਕਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਿਖ ਸ੍ਰ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਇਆ । ਉਸਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇ ਤਾਂ ਮੈਲਾਂ ਗਾ ਜੇ ਮੇਰਾ ਨਾਉਂ ਲੈਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਗੇ । ਸੰਗਤ ਚੁਧਾਰੇ ਤੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਬੱਲੇ ਹੀ ਖਲੋਤੇ ਰਹੇ ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੇ ਮੱਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਚੋਬਦਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੱਲੇ ਪਿੰਡ ਫਿਲੋਕਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਿਖ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਸਦ ਕੇ ਲਿਆ । ਚੋਬਦਾਰ ਨੇ ਹੋਕਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਫਿਲੋਕਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਕਿਹੜਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਆ ਜੀ ਮੈਂ 'ਹਾਂ' ਫਿਰ ਚੋਬਦਾਰ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਹਨ ਤੈਨੂੰ ਮੱਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਨੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਮਨ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਦਰ ਹੋ ਗਿਆ । ਜਦੋਂ ਚੁਧਾਰੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਸੁਰਧਾ ਬਝ ਗਈ । ਫਿਰ ਇਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਲਗ ਪਏ ।

ਇਕ ਵੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਲੰਗਰ ਆਖਿਆ । ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਤ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਸੁਬਰ ਪੜਦੇ ਸ੍ਰ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ । ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਟਿੱਚਕਰ ਕਰਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਰ ਕਿਤਨ ਜਾਂ ਰਹੀ ਹੈ । ਜਥੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ । ਅਗੋਂ ਉਸੇ ਟਿੱਚਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੱਛਾ ਫਿਰ ਉਹਨੂੰ ਤੇ ਉਜਾੜ ਦੇਣਗੇ । ਸੰਤ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਆਖਦਾ ਹੈ ? ਜੀ ਇਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦੇਣਗੇ । ਸੰਤਾਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸ੍ਰ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਖਿਆ 'ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਤੈਨੂੰ ਸਾਹ ਦਾ ਸਾਹ ਕੀਤਾ, ਸਾਹ ਦਾ ਸਾਹ ਕੀਤਾ, ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹ ਕੀਤਾ ਤਿੰਨ ਵੇਰ ਆਖਿਆ । ਫਿਰ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਿਆ । ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੇ ਸ੍ਰ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਪੁਤ੍ਰ ਲੱਧ ਸਿੰਘ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਬੰਕੋਕ ਆਇਆ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਰੁਪਿਆ ਕਮਾਇਆ । ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅਪਣੇ ਹਿੰਮਤਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਮੰਗਵਾ ਲਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਬਹੁਤ ਚਲਿਆ । ਬੰਕੋਕ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਰਾਨ *LS Bhagwan Singh* ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਸੀ । ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਭਾਰਤੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੇਠ ਜੀ ਸੇਠ ਜੀ ਸੱਦਣ ਲਗ ਪਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸੇਠ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੇਠ ਸੁਖਮੇਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠ ਬਹਿਰੂ ਸਿੰਘ ਹਨ । ਇਹ ਸਭ ਕਿਰਪਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਰ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਸੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਗੁਰ ਗੱਦੀ
ਨਸੀਨ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੌਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਢਾਈ ਸਿਖ ਹੀ ਮਿਲੇ
ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਖ ਪਰਖਣ ਵਾਲੀ ਕਸਬੀਟੀ ਤੇ ਪੂਰੇ ਉਤਰੇ ਸਨ । ਭਾਵੇਂ ਨਾਮ
ਮਾਤ੍ਰ ਤਾਂ ਲੱਖ ਹੀ ਸਨ ਪਰ

ਕਬੀਰ ਕਸਬੀਟੀ ਰਾਮ ਕੀ ਝੂਠ ਟਿਕੈ ਨ ਕੋਇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਢਾਈ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮਿਕ ਸਨ

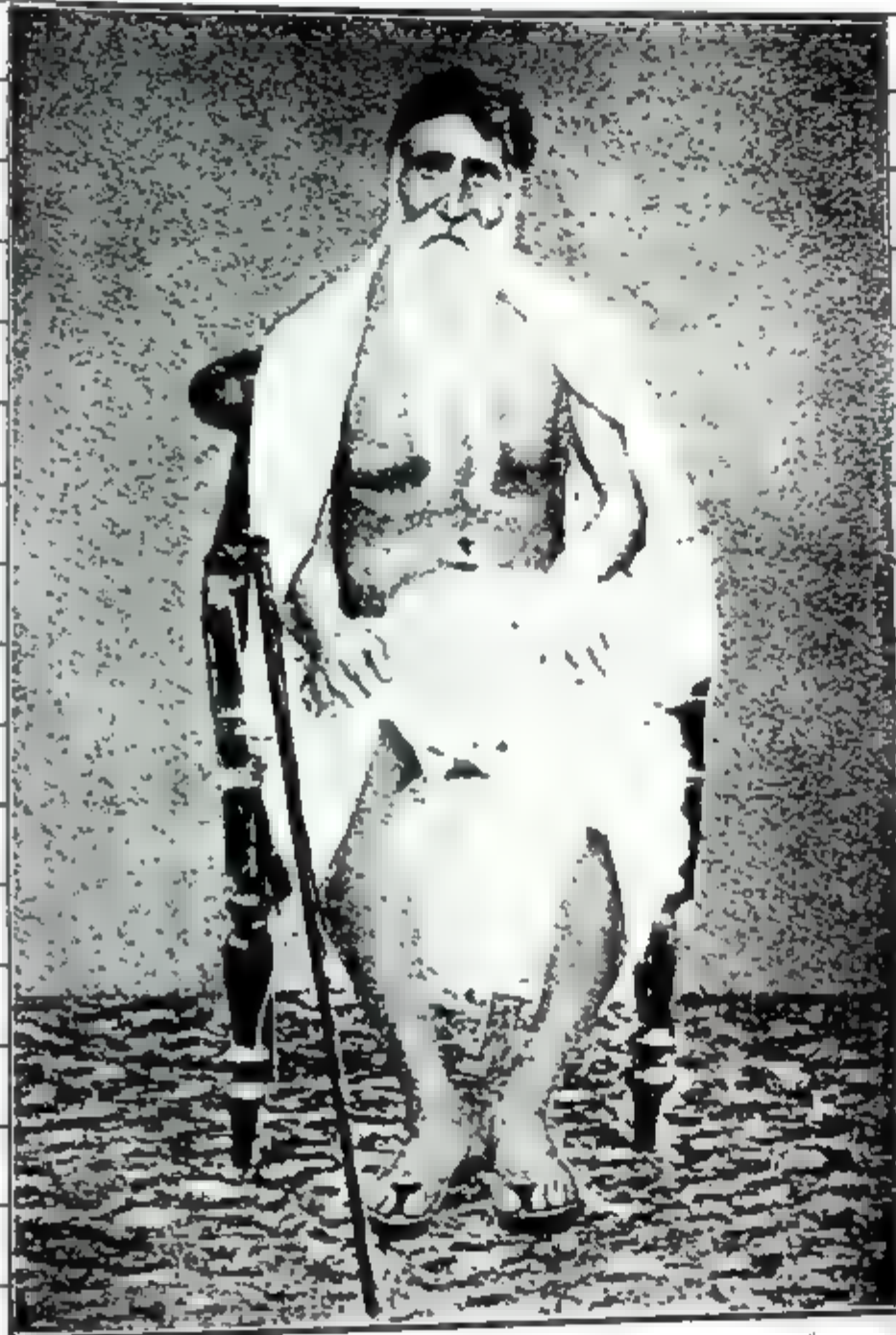
ਸੀਮਾਨ ਸੰਤ ਲਹਿਣ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸੰਤ ਲਹਿਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ (Commander in Chief)
ਸਦਾਰ ਹਕੀਮੀ ਨਲਏ ਦੇ ਜਵਾਈ ਸਨ । ਇਹ ਸੰਤ ਜੀ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਇਕ
ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ । ਉਸ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਮਕਾਨ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਭੋਰਾ
ਵੀ ਸੀ । ਸੰਤ ਜੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰ ਕੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਛਤ
ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੀਮਾਨ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਕੀਰਤਨ ਦੇ
ਭੋਗ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਧੀ ਨਾ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ । ਆਪ ਜੀ
ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਜੀ ਆਪ ਦੀ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ।

ਨਾਮ ਜਪਣ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਜਸ ਸਾਰੇ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਿਆ ਸੀ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਰ ਦੇ ਠਠਿਆਰਾਂ ਵਾਲੇ ਮਹੱਲੇ ਵਿਚ
ਇਕ ਧਨੀ ਠਠਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਫੌਕੀ ਉਸਨੂੰ ਚੌਧਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸੱਦਦੇ ਸਨ ।
ਇਸ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਏ ਸਨ ਪਰ ਬੱਚਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ।
ਬੱਚੇ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਸਨੇ ਚੌਥਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ । ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲੜਕਾ ਹੋਇਆ
ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਗਈਆਂ । ਖੇਡ ਗੁਰੂ ਦੀ ਜਦੋਂ ਬੱਚਾ ਤਕਰੀਬਨ
ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ । ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ
ਨਾਜ਼ਕ ਹੋ ਗਈ । ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹਕੀਮਾਂ ਨੇ ਮਾਯਸ ਹੋ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ
ਉਸ ਠਠਿਆਰੇ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਸੰਤ ਲਹਿਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੇਭਾ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਸੀ
ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹੀ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਮੰਦੀ ਨਾਲ, ਸੰਤ ਜੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ
ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਛਤ ਤੇ ਜਾ ਖੜੇਤਾ । ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਜੀ ਅਪਣੇ ਨੀਯਮ
ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਹਥ ਜੋਤੀ ਖਤਾ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ
ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁਛਿਆ 'ਮਾ ਭਾਈ ਕਿਤਨ ਆਇਆ ਹੈ' । ਉਸ ਚੌਧਰੀ ਬੜੀ
ਅਧੀਨਗੀ ਨਾਲ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਥਾਣਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਇਕ ਲੜਕੇ
ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲੀ ਸੀ । ਉਹ ਬੱਚਾ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰ ਹੈ, ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ
ਹਕੀਮਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਅਰੋਗਤ ਮੰਗਦਾ
ਆਇਆ ਹਾਂ । ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸਤਾਏ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਦੁਖੀਆਂ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਬੱਚਾ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ । ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਗਰੀਬਾਂ
ਅਤੇ ਲੋੜ ਵੰਦਾ ਦੀ ਅੰਨ ਬਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ । ਬੜੇ ਦਿਨਾਂ

ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਬੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਰਾਜੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਤ
ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਠਠਿਆਰਾ ਬਰਾਂਦਰੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ
ਸਰਧਾਲ ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸਾਧ ਬਰਨ
ਅਟਨਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਸਾਧਕ ਸੰਗਿ ਮਿਟੈ ਸਭਿ ਰੋਗਾ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਬਾਬਾ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਸੰਦਰਸਿੰਘ ਜੀ ਭੂਤੀ ਮਾਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਦਗੀ, ਸੇਵਾ, ਨਿਮ੍ਰਤਾ, ਨਿਰਲੇਪਤਾ
ਅਤੇ ਸਚਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ।
ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ।
ਮਾਨ ਸਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਬਹੁਤ ਹੱਕਤ ਮਜ਼ਜ਼ ਸੀ, ਕਈ ਚੋਰ ਡਾਕ
ਰਿਸਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵੇਰ ਕੁਝ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕ (Bank

ਤੇ ਤਾਕ ਮਾਰਿਆ । ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਜਿਥੇ ਤਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਰਿਫਤਾਰ
ਕੀਤਾ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਹੱਕਤ ਬਾਜ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਗਿਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ
ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਰੀ ਹੱਕਤ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ । ਮਕਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ
ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ । ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਸੰਤ ਭਰੀ ਵਾਲਿਆਂ
ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ । ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮਿੰਨਤਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ
ਅੱਖ ਲਗ ਗਈ । ਸਪਨੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਰੀ
ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਪਛਿਆ

“ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ”

ਅਗੋਂ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਅਧੀਨਗੀ
ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜੀ ਮੈਂ
ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਾਂ ਪਰ ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ
ਖਾਤਰ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਫਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ,
ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਮੇਰੀ ਬੰਦ
ਖਲਾਸ ਕਰੋ ਅਗੋਂ ਮੈਂ ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ
ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਿਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਅਪਣਾ
ਜਨਮ ਸਫਲ ਕਰਾਂਗਾ ।

ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ

“ ਜਾਹ ਤੇਰੀ ਫਾਂਸੀ ਕੱਟੀ ”

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਜੱਜ
ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਅਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ੧੦੮ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੁਰੀ ਵਾਲੇ
ਮਾਨਾਵਾਲੀਏ

ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬਤ ਨ ਹੋਣ
ਕਾਰਨ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਬਰੀ
ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧ ਹੈ ਉਥੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ
ਵੀ ਸਿਖਿਆ ਮਿਲਦੀ

ਕਬੀਰ ਸਾਕਤ ਸੰਗ ਨ ਕੀਜੀਮੈ ਦੁਰਹ ਜਾਈ ਅਭਾਗਿ

ਬਾਸਨ ਕਾਰੋ ਪਰਸੀਮੈ, ਤਉ ਕਛੁ ਨਾਗੈ ਦਾਗੁ

ਅਥਵਾ
ਸੰਗਿ ਕੁਸੰਗੀ ਬੈਸਤੇ ਤਬ ਪੂਛੈ ਧਰਮ ਰਾਇ

ਸਾਧ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਬੇਦ ਨ ਜਾਨਹਿ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਕਲ ਕਈ ਸਿਖ ਸੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰ ਭਾਵਨਾ ਰਖਦੇ ਹਨ
ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੇਦਾਂ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਸਿਖ ਕਥਾ ਜਾਂ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਬਾਹਮਣ ਅਪਣੀ ਕਥਾ ਵਿਚ ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਅਤੇ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਨ
ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਰਾਜਾ ਵੇਦਾਂ ਤੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ
ਰਖਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਵੇਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਯਗ ਕਰਵਾਏ
ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਨ ਹੋਈ। ਉਹਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੋਈ ਕੇ ਹੋ ਰਾਜਾ ਤੇਰੇ ਘਰ
7 ਜਨਮਾਂ ਤਕ ਸੰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਜੋਤਸੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਜੋਤਸ ਵਿਦਿਆ ਅਨੁਸਾਰ
ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਇਹੋ ਹੀ ਕਹਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦਾ
ਸੀ ਪਰ ਸਤਸੰਗੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਧ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ
ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਥਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ

ਸਾਧ ਕੀ ਸੇਭਾ ਕਾ ਨਾਹੀ ਅੰਤ

ਸਾਧ ਕੀ ਸੇਭਾ ਸਦਾ ਬੇਅੰਤ

ਸਾਧ ਕੀ ਸੇਭਾ ਸਾਧ ਬਨਿ ਆਈ

ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਪ੍ਰਭ ਭੇਦ ਨ ਭਾਈ

ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਧ ਦੀ
ਸੇਭਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਇਹ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਸਾਧ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰਾ ਕੀ
ਆਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਸਾਧ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਸਾਧ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ

“ ਗੁਰਿ ਹਰਿਜਨ ਦੁਈ ਏਕ ਹੈ ਬਿਬਿਚਾਰ ਕਛੁ ਨਾਹਿ।

ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸੰਕਾ ਹੋਈ ਕਿ ਸਾਧ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਜੇ ਵੇਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਉਣ
ਜਾਣੇਗਾ। ਏਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਬੜਾ ਹਠ ਕੀਤਾ। ਅਖੀਰ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ
ਆਖਿਆ ਕਿ ਹੋ ਰਾਜਨ ਤੇਰੇ ਏਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਪਰਾ ਪਰਾ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼
ਜਵਾਬ ਤੇਰਾ ਪੁਤਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ
ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ 7 ਜਨਮਾਂ ਤਕ ਕੋਈ ਸੰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਜੋਤਸੀਆਂ
ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਕਹਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਰਾਜਨ
ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਘਰ ਇਸੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਹੀ ਪੁਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰਤੀਤ
ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ
ਵੀ ਹੋਇਆ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਘਰ ਸਚ ਮੁਚ ਨੜਕਾ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੇ
ਰਾਜ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜੋਤਸੀਆਂ ਨੇ ਨਗਨ ਵੇਖਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ

ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬਾਲਕ ਦੀ ਉਮਰ ॥ ਸਾਲ ॥ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ

॥ ਦਿਨ ਹੈ । ਇੰਨੀ ਥੋੜੀ ਉਮਰ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਪਰ ਕੁਝ
ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ.

ਜਦੋਂ ਬੱਚਾ ਲਿਖਣ ਪੜ੍ਹਣ ਜੋਗਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਾਹੀ
ਟਿੱਤਸੀਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੱਚਾ ਕੁਝ ਸਿਖਾਣਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ
ਧਰਮ-ਸਾਸਤਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ । ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਅਥਵਾ ਸਾਧੂਆਂ
ਦੇ ਗੁਣ ਪੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਉਠਿਆ ।
ਉਹ ਘੋਰ ਚੋਰੀ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਗਾ
ਪਿਆ । ਰਾਜੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਪਤਾ ਵੀ ਲਗਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਅਪਣੇ ਪਤਰ ਨੂੰ
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨ ਹੋਕਿਆ । ਹੁਣ ਇਹ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਹੀ
ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੜੇ ਚਾਅ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਾਨ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਇਕ
ਦਿਨ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਰਬਾਦ ਦਿੱਤੀ ਕਿ
ਬੱਚਾ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇ । ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜੋਤਸੀਆਂ
ਨੇ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ॥ ਸਾਲ ॥ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ॥ ਦਿਨ ਦੱਸੀ ਹੈ । ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ
ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨ ਕਰ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ॥ ਸਾਲ ॥ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ॥ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗੀ । ਬੱਚਾ
ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ । ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਗਈ
ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਪਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ
ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ । ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ
ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿਚ ਗਇਆ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਦਸਿਆ
ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਸੀਰਬਾਦ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ॥ ਸਾਲ ॥ ਮਹੀਨੇ
ਅਤੇ ॥ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗੀ ਭਾਵ 100 ਸਾਲ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ
ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਤਸੱਲੀ
ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਠੀਕ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਵੇਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਫਿਰ ਸੰਤਾਂ
ਦਾ ਬੜਾ ਸ਼ੁਰਧਾਲੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਨੇ ਮਨੇ ਹੋ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਗਾ
ਪਇਆ ਅਤੇ ਆਪਸ਼ਹੁਰੇ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਦੀ, ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਦੀ, ਮਹਿਮਾ ਕਿਆ ਕਹੀਅੰ
ਜੀ ਮਹਿਮਾ ਕਿਆ ਕਹੀਅੰ

ਸੰਤ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜਥਾਨੀ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹਡ ਬੀਤੀ
ਪਰਲੋਕ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਵਰਿਅਮਾਮੀਘ ਜੀ ਮਸੰਦਰ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਇਕ
ਸਾਖੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ

ਸੰਤ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਖੁਲੇ ਖਲਾਸੇ ਹੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਵਾਂਢ
ਸੰਤ ਨਥ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਾ ਘਰ ਸੀ। ਸੰਤ ਨਥ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ
ਦੇ ਜਥੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਗੰਗੇ ਦੇ ਸਨ। **ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੂਪ** ਵੀ ਕਦੀ ਕਦੀ
ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਰੂਪ ਜੀ ਪਤਾਸਿਆਂ ਦਾ ਪਸਾਦ ਦੇਨ ਲਈ ਗਲੀ ਵਿਚ
ਖੇਡਦਿਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗੱਲੀ ਬਚਾ ਹੀ
ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਪਤਾਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਜੀ ਕੋਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਚੰਗੇ
ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ, ਉਹਨੂੰ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਬਾਹਿ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਰਨ ਸੁਨਣ ਦਾ ਝੁਮ
ਪੈ ਗਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਈ ਬਰਨ ਸੁਨਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ
ਵੈਰਾਗ ਉਪਜਿਆ ਅਤੇ ਜੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕਈ
ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਇਹ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਨ ਹੋਈ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਅਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਹੀ ਉਹਦੀ ਸਾਰੀ
ਹੋਈ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਹੋਏ। ਉਹਦੇ ਨਾਨੇ ਨੇ, ਅਪਣਾ ਨੜਕਾ ਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ
ਜਮੀਨ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਨਾਨਾ ਜੀ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀਕ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਗਾਤ
ਹੋਇਆ। ਇਕ ਵੇਰ ਲੜਾਈ ਹੋ ਪਈ ਅਤੇ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੰਡਾਸੇ ਨਾਲ ਮੁਖਾਨਫਾ
ਦਾ ਇਕ ਆਦਮੀ ਮਰ ਗਿਆ। ਪੋਲੀਸ ਨੇ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗਿਰਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ
ਮਕਦਮਾ ਸੁਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਫਾਂਸੀ ਦੀ
ਤਾਰੀਕ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲੇ ਜੱਜ ਨੇ ਪਛਿਆ ਕਿ ਤੇਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ
ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸ। ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਕਰਵਾ ਦਿਓ। ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗੀ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਪਹਰੇ ਹੇਠ
ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੂਪ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ। ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥਕੜੀ ਸਮੇਤ ਮਖਾ ਟੇਕਿਆ
ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਰਾ ਬਰਨ ਕੀਤਾ **"ਹਛਾ ਵਾਹਵਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਭਲੀ ਕਰਨਗੇ"** ਫਿਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕਾਨ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬੰਦ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਖੇਡ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਭਾਤ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਉਸੇ ਸਾਮਨੂੰ ਸੇਸਨ ਜੱਜ ਦੀ
ਬਦਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆ ਗਿਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਦਾਬੇਗਾ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬਦਲੀ
ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਂਦਿਆਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਦ ਦੁਆ ਮੈਂ ਕੇਨ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਂ
ਮੈਂ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜੱਜ
ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਜੇਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਛੱਡ ਗਏ।
ਹੁਣ ਆਪ ਹੀ ਦਸੋ ਕਿ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਸੰਤ ਰੂਪ ਜੀ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਕੇ
ਆਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ **"ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਿਆ ਕਹੀਮੈ"**

ਕੁਝ ਬੇਨਤੀਆਂ

(1) ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲਖਾਂ ਸਾਧ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਪਰ ਸਾਧ ਭਾਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲਖਾਂ ਵੀ ਹੋਣ
ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ

(2) ਆਪਣਿਆਂ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲਣ ਸਾਰ
ਸਥਾ ਜੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਧ ਸੰਤ ਕੋਲੋਂ ਭਜਨ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਏ
ਪਰ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਏ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਵੇਲੋਂ ਭਜਨ ਦਸਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਿਆ
ਹੋਵੇ

(3) ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ
ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਅੀ ਵਿਚ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਖੋਚਲ
ਕਰਨੀ ਜੀ

(4) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਗਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨ ਆਵੇ ਤਾਂ
ਉਹ ਦਾਸ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ

(5) ਇਹ ਪਰਚਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਕਲ
ਮਾਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ
ਅਕਲ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇੰਨੀ ਅਕਲ ਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ
ਕਈ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ ਗੀਆਂ। ਅਨੁਜਾਣ
ਸਮਝ ਕੇ ਖਿਆ ਕਰਨੀਆਂ ਜੀ

ਹਰਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ
ਦੀ ਖਿਆ ਦਾ ਜਾਚਕ
ਲਿਖਾਰੀ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ